

**T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU**

ESAS NO : 2020/269
KARAR NO : 2021/228
KARAR TARİHİ : 09.03.2021

MAHKEMESİ: Aile Mahkemesi

1. Taraflar arasındaki “nüfus kaydının düzeltilmesi” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Bakırköy 8. Aile Mahkemesince verilen davanın reddine ilişkin karar davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.
2. Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.
3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

1

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin eşi müteveffa ...'nın çocuğu olmadığı hâlde nüfus kaydında önceki eşi ...'dan doğma ... isimli çocuğunun görüldüğünü, müteveffanın aynı köyden...ve...'ın çocuğu olan davalı ...'i kendi ve önceki eşi ...'nın çocuğuymuş gibi nüfusa kaydettirdiğini ileri sürerek; Sinop İli, Dikmen İlçesi, Babalıoğlu Köyü, 9 cilt 58 hane 4 sıra noda kayıtlı ...'in nüfus kaydının iptaline, ... ve... 'ın nüfus kaydına kaydedilmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı Cevabı:

5. Davalı ... vekili cevap dilekçesinde; müteveffa ...ve o tarihteki eşi ...'nin çocukları olmaması nedeniyle müvekkilini evlat edinerek kendi nüfuslarına kaydettirdiklerini, davacının müvekkilinin öz teyzesi olması nedeniyle durumu bildiğini ve 45 yılı aşkın süredir itirazı bulunmadığını, müteveffanın evlat edinme iradesinin hiçe sayılmasının Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 2. maddesine aykırılık teşkil edeceğini savunarak davanın reddi ile müvekkilinin müteveffa ...'nın nüfusuna evlatlık olarak kaydedilmesine karar verilmesini istemiştir.

6. Davalılar ..., ..., ..., ... ve ... ayrı ayrı verdikleri cevap dilekçelerinde; ... ve ...'nin 1965 yılında davalı ...'i evlatlık aldıklarını, davalı ...'in öz teyzesi olan davacının kötü niyetli olarak davalı ...'in mirastan yararlanmasını engellemek için dava açtığını belirterek davanın reddine karar verilmesini istemişlerdir.

7. Davalı ... temsilcisi cevap dilekçesi sunmamış, yargılama aşamasındaki beyanlarında mahkemenin takdirine bıraktıklarını ifade etmiştir.

Mahkeme Kararı:

8. Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17.09.2013 tarihli ve 2012/8 E., 2013/414 K. sayılı kararı ile; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (HGK) 07.03.2012 tarihli ve 2011/2-775 E., 2012/116 K. sayılı kararında belirtildiği gibi davanın kabul edilmesi halinde davalı ...'in kaydının başka haneye taşınarak başka anne ve baba ile soybağı kurulacağı, bu durumda gerçek anne-babanın tespiti ve soybağının kurulması hususunun öncelikle çözümlenmesi gerektiği, bu talebi incelemekle görevli mahkemenin ise aile mahkemesi olduğu gerekçesiyle mahkemenin görevsizliğine, karar kesinleştğinde dosyanın talep hâlinde görevli Bakırköy Nöbetçi Aile Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Kararın temyiz edilmeksizin kesinleşmesi üzerine süresi içerisinde davacı vekili tarafından dosyanın görevli olduğu belirtilen Bakırköy Aile Mahkemesine gönderilmesi talep edilmiştir.

9. Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin 17.04.2014 tarihli ve 2014/292 E., 2014/333 K. sayılı kararı ile; her ne kadar HGK'nın 07.03.2012 tarihli ve 2011/2-775 E., 2012/116 K. sayılı kararı gerekçe yapılarak görevsizlik kararı verilmiş ise de, soybağı davalarının özellikle dava açma yetkisi, davada gösterilmesi zorunlu olan davalılar ve hak düşürücü nitelikteki dava açma süresi gibi kendine özgü koşullarının bulunması nedeniyle daha sonra HGK tarafından 13.11.2013 tarihli ve 2013/18-354 E., 2013/1554 K. sayılı yeni kararı ile; bu tür davaların nüfus kaydının düzeltilmesi davası olarak asliye hukuk mahkemelerinde görülmesi gerektiği yönünde yeniden içtihat oluşturulduğu gerekçesiyle mahkemenin görevsizliğine, yetkili ve görevli mahkemenin Bakırköy Asliye Hukuk Mahkemeleri olduğuna, daha önce Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesince verilmiş görevsizlik kararı bulunduğundan ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi için karar kesinleştğinde dosyanın ilgili Yargıtay hukuk dairesine gönderilmesine karar verilmiştir.

10. Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin kararının temyiz edilmeksizin kesinleşmesi üzerine Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 17.10.2014 tarihli ve 2014/11946 E., 2014/13694 K. sayılı kararı ile; "...Somut olayda davacı, nüfus kaydında müteveffa eşi ile onun önceki eşinin müşterek çocuğu olarak görünen davalı ...'in gerçekte eşinin çocuğu olmadığı iddiasıyla davalının nüfus kaydının iptali ile gerçek anne baba hanesine kaydedilmesini talep etmiştir. Davanın kabul edilmesi halinde davalının anne ve baba adının değiştirilmesinin yanında nüfusta babası gözükken kişi ile soybağının iptali de gerekeceğinden, dava bu niteliği itibarıyla bir nesep davasıdır. Soybağı hukuku ile ilgili davalar 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin görev ve yargılama usullerine dair kanunun 4. maddesinde gösterilen davalardan olup TMK'nun 282 vd. maddelerinde düzenlenen soybağı kurulmasıyla ilgili olan bu davanın Aile Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekir" gerekçesiyle Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin yargı yeri olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

11. Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin 17.11.2015 tarihli ve 2014/906 E., 2015/850 K. sayılı kararı ile; Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin merci tayini kararı ve mahkemenin görev alanını belirleyen 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi gereğince davanın TMK'nın 286 vd. maddeleri gereğince soybağının reddi davası olarak kabul edilerek buna göre değerlendirme yapılması gerektiği, gerek tarafların açıklama ve beyanları, gerekse getirilen kayıtlar ve dinlenen tanık beyanlarına göre davalı ... ile arasındaki soybağının kaldırılması istenen müteveffa ...'nın nüfusa kaydedildiği tarihten itibaren davalı ...'in kendi kızı olmadığını bildiğinin sabit olduğu, davalı ...'in 17.12.1965 tarihinde nüfusa kaydedildiği gözetildiğinde TMK'nın 289/1. maddesi gereğince bir yıllık hak düşürücü sürenin geçtiği, TMK'nın 291. maddesi kapsamında kocanın öğrenmesine rağmen hak düşürücü süre içinde dava açmaması halinde, artık diğer ilgililerin bu konuda dava açmalarının mümkün olmadığı, davanın hak düşürücü süre içinde açılmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

12. Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

13. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 14.01.2019 tarihli ve 2017/8250 E., 2019/283 K. sayılı kararı ile; "...Öncelikle çözümlenmesi gereken husus; davanın soybağının reddi-babalık veya nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davası olup olmadığıdır. Bilindiği üzere, soybağı birbirinin soyundan gelen kişiler arasındaki ilişkiyi ifade ettiğinden bu kavram içerisinde kan bağıının yanında hukuki münasebetin de bulunması, diğer bir ifadeyle kan bağıının hukuk düzeninin aradığı koşullar içerisinde oluşması zorunludur. Türk Medeni Kanunu'nun 282. maddesi uyarınca, çocuk ile ana arasında soybağı doğumla, baba ile arasındaki soybağı ise ana ile evlilik, tanıma veya hakim hükmüyle kurulur. Soybağı ayrıca evlat edinme yoluyla da kurulur, ayrıca, kısaca af kanunları olarak nitelendirilen bir evlenme aktine dayanmayan birleşmelerden doğan çocukların neseplerinin düzeltilmesine ilişkin kanunlara göre de soybağı kurulabilir. (HGK 30.01.2008 gün 2008/2-36-47 sayılı kararı) Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kendiliğinden kurulur ve tesisi için herhangi bir hükme gerek bulunmadığından, çocuğun annesi ile soybağı ilişkisinin kurulması değil, çocuğu doğuran kadının kim olduğunun tespiti dava konusu edilebilir.

Öte yandan Türk Medeni Kanunu'nun 36/1. maddesine göre, kişisel durum, bu amaçla tutulan resmi sicille belirlenir. Aynı Kanunun 39. ve Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 35/1. maddeleri uyarınca, kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiç bir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz, ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir.

Kayıt düzeltilmesi, aile kütüğüne işlenmiş kaydın bir kısmının düzeltilmesi veya değiştirilmesidir. Nüfus kütüklerindeki doğru olmayan kayıtların düzeltilmesi için mahkemeden karar alınması zorunludur. İşte bu noktada, nüfus kütüğünde yer alan doğru olmayan kayıtlar, ilgilileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından açılacak olan kayıt düzeltme davası ile gerçek durumuna uygun hale getirilebilir ki, bu dava uygulamada nüfus kaydının düzeltilmesi davası olarak adlandırılmakta olup zamanaşımı ve hak düşürücü süreye bağlı olmayan nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davalarda, her türlü kanıta başvurulabilir (YHGK, 11.02.1998, 2-87/77 sayılı kararı) Soybağının reddi davası ile kayıt düzeltme davası, sonuçları (hane dışına çıkarmak) bakımından benzerlik göstermekte ise de, içerik ve yargılama kuralları açısından kendi özel hükümlerine bağlıdır. Soybağının reddinde, kişisel duruma ilişkin nüfus kaydında yer alan bilgi doğru olarak meydana gelmiş ve kütüğe tescil edilmiştir. Ancak bu doğru daha sonra soybağının reddi davası ile teknik anlamda bir yanlışlığa dönüştürülmüştür. Nüfus kaydının düzeltilmesi davasında ise, nüfus kaydının gerçek durumu yansıtmadığı, baştan yanlış olarak kütüğe geçirildiği söz konusudur. (HGK 30.01.2008 gün 2008/2-36-47 sayılı kararı) Nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları, 4787 sayılı Kanunun 4'ncü maddesi kapsamı dışında olup, aile mahkemelerinin görevine girmez. Asliye hukuk mahkemelerinin görev alanına giren nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davalarında, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesi gereği, nüfus müdürü veya memurunun bulunması ve kararın onların önünde verilmesi zorunludur.

Somut olayda dava, ...'in ... ve ... çocuğu olarak gerçeğe aykırı beyana dayalı oluşturulan nüfus kaydının iptali istemi ile gerçek anne ve babası olduğu iddia edilen...ve...'ın nüfus hanesine tescil istemlerine ilişkin olduğuna göre, dava, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukundan doğan bir dava değil, hak düşürücü süreye tabi olmayan 5490 sayılı Nüfus

Hizmetleri Kanunu'nun 36'ncı maddesine dayalı nüfus kaydının düzeltilmesi niteliğindedir. Söz konusu davalarda Asliye Mahkemeleri görevli ise de, görev hususu Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 2014/11946-13694 sayılı kararı ile kesinleşmiştir.

Buna göre, Mahkemece yapılacak iş, davaya Nüfus Müdürlüğünün katılımını sağlayarak işin esasını incelemek, varsa delilleri toplamak ve DNA testi yaparak sonucuna göre bir karar vermektir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

14. Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin 16.10.2019 tarihli ve 2019/502 E., 2019/713 K. sayılı kararı ile; Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin davanın nitelemesine ilişkin tespitinin, mahkemenin 17.04.2014 tarihli ve 2014/292 E., 2014/333 K. sayılı kararındaki niteleme ile aynı olduğu, mahkemece de bu tespitin yerinde görüldüğü, ancak 5490 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile açıkça asliye hukuk mahkemelerine görev olarak verilen bir davanın aile mahkemesi tarafından görülmesine ilişkin tespitin ise yasaya açık aykırılık içerdiği, Anayasa'nın 142. maddesi ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nin 21, 22 ve 23. maddelerinde yer alan düzenlemeler gereğince mahkemenin Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin görev uyuşmazlığını çözen 17.10.2014 tarihli ve 2014/11946 E., 13694 K. sayılı merci tayini kararı ile bağlı olduğu, bu bağlılığın davanın TMK'nın 286. vd. maddeleri gereğince soybağının reddi davası olarak kabulünü de zorunlu kıldığı, aksi takdirde 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesi ile asliye hukuk mahkemelerine verilen görevin aile mahkemeleri tarafından yerine getirilmesini istemenin kanun koyucunun iradesinin Yargıtay tarafından değiştirilmesi anlamını taşıyacağı, ortaya çıkan sonuç nedeniyle kişinin hak aramasının engellendiği yönünde bir kaygı oluşabilir ise de bunun giderilmesinin yasanın yok sayılmış anlamına geleceği gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

15. Direnme kararı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

16. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin merci tayini kararı ile davanın soybağına ilişkin olduğu gerekçesiyle görevli olduğu belirlenen aile mahkemesi tarafından, davanın asliye hukuk mahkemelerinin görevine giren 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesine dayalı nüfus kaydının düzeltilmesi davası olarak görülmesinin mümkün olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

17. Uyuşmazlığın çözümünde öncelikle, eldeki davanın soybağı davası mı yoksa nüfus kayıt düzeltme davası mı olduğunun açıklığa kavuşturulması amacıyla bu davalara ilişkin kanunda yer alan düzenlemelere ve soybağı davaları ile nüfus kayıt düzeltim davalarının farklılıkları üzerine durulmasında yarar bulunmaktadır.

18. Soybağı, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'ndeki nesep sözcüğünün yerine 4721 sayılı TMK ile getirilip hukuk diline kazandırılan bir terimdir ve biri geniş diğeri dar olmak üzere iki farklı anlamda kullanılmaktadır.

19. Geniş anlamda soybağı bir kimse ile onun ecdadı, üstsoyu arasındaki biyolojik ve doğal bağlantıyı ifade eder. Dar anlamda soybağı ise; sadece çocuklar ile ana ve babaları arasındaki

bağlantıyı, başka bir deyişle çocuğun ana ve babasına bağıını ifade eder ki, TMK'nın aile hukuku kitabında düzenlenmiş olan soybağı da bu dar anlamdaki soybağıdır.

20. TMK'nın soybağına ilişkin 282. maddesinin düzenlemesi dikkate alındığında, soybağının kurulmasında ya çocuk ile ana ve babası arasında kan bağıının bulunmasını ya da evlat edinme ilişkisinin kurulmasının arandığı görülmektedir. Bu açıdan TMK düzenlemesi çerçevesinde kan bağına dayanan soybağı, yani çocukla biyolojik ana ve babası arasındaki soybağı ve evlat edinme ilişkisi yoluyla kurulan soybağı ayırımını yapmak mümkündür (Dural,M./ Ögüz, T./ Gümüş, M. A.: Türk Özel Hukuku, Cilt 3, Aile Hukuku, İstanbul 2011, s. 242).

21. TMK'nın 282. maddesi hükmü soybağının kurulmasına ilişkin genel esasları düzenlemiştir. Düzenleme uyarınca ana ile çocuk arasındaki soybağının doğum ile kurulacağı ifade edilmiştir (m. 282/1). Maddenin ikinci fıkrasında baba ile çocuk arasındaki soybağının babanın ana ile evlenmesi, babanın çocuğu tanınması veya hâkim hükmüyle kurulacağı düzenlenmiştir. Üçüncü fıkarda ise kan bağına dayanan soybağının yanında, evlat edinme ilişkisi de evlatlık ile evlat edinen veya evlat edinenler arasında soybağıını kuran bir yol olarak kabul edilmiştir.

22. TMK'nın 282. maddesinin 1. fıkrasına göre çocuk ile ana arasındaki soybağının kurulabilmesi için çocuğun, ana olduğu iddia edilen kadın tarafından doğurulduğunun tespit edilmesi yeterlidir. Çocuğu doğuran kadının evli olup olmaması soybağının kurulması için önem taşımamaktadır. Ana ile evliliğin, çocuk ile babası arasında soybağıını kurabilmesi hem evliliğin çocuğun doğumundan önce gerçekleşmiş olması hem de ana ve babanın çocuğun doğumundan sonra evlenmeleri halinde mümkündür. Evliliğin doğumdan önce gerçekleşmiş olması hâlinde TMK'nın babalık karinesini düzenleyen 285. maddesi gereğince evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babasının koca olduğu karine olarak kabul edilmiştir. Bu karine uyarınca, evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuk ile o evlilikte koca arasında soybağı kurulacaktır.

23. Babalık karinesinin çürütülmesi soybağının reddi ile mümkündür. Bu ise soybağının reddi davası ile sağlanabilir (TMK m. 286). Bunun dışında çocuk ile baba arasında kurulan soybağının ortadan kaldırılması imkânı bulunmamaktadır. Bir diğer deyişle asliye hukuk mahkemesinde açılacak kayıt düzeltme davası ile baba adının düzeltilerek soybağının reddi imkânı bulunmamaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: soybağının reddi davası ancak babalık karinesinin kapsamında yer alan, dolayısıyla babalık karinesinden faydalanan çocukların soybağının ortadan kaldırılmasını sağlayan bir davadır. Babalık karinesinden faydalanma söz konusu olmaksızın, kocanın nüfus kütüğüne kaydedilen çocukla koca arasında soybağının kurulması söz konusu olmadığı için, böyle bir durumda çocuk ile koca arasında soybağının bulunmadığının tespitine yönelik olarak açılacak dava, soybağının reddi davası değil, yanlış kaydın düzeltilmesi amacına yönelik kayıt düzeltme davasıdır (TMK m. 39). Örneğin kocanın, eşi dışında bir başka kadın tarafından doğrulan çocuğu, eşinden doğmuş gibi nüfus kütüğüne kaydettirmesi ya da evliliğin sona ermesinden üçyüz gün geçtikten sonra doğan çocuğun üçyüz günlük süre içinde doğmuş gibi nüfusa kaydettirilmesi hâllerinde durum böyledir.

24. Soybağının reddi davası TMK'nın 286. maddesine göre ancak baba ve çocuk tarafından açılabilir. Baba ve çocuğun dava hakları birbirinden bağımsız haklardır. Söz konusu maddeye göre kocanın açtığı soybağının reddi davasında davalı ana ve çocuk iken, çocuğun açtığı soybağının reddi davasında davalı ana ve koca olmak zorundadır ve davalılar zorunlu dava arkadaşlarıdır.

25. TMK'nın 291/1. maddesi, belirli şartlarla koca ve çocuk dışındaki kişilere de soybağının reddi davası açma hakkı tanımaktadır. Anılan hüküm çerçevesinde soybağının reddi davası

açma hakkı tanınan kocanın altsoyu, anası, babası ve çocuğun gerçek babası olduğunu iddia eden kişi, ancak dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde dava açabileceklerdir. Dolayısıyla, koca dava açma süresi içinde dava açmamış ise, sürenin sona ermesinden sonra kocanın ölümü, gaipliğine karar verilmesi veya sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi belirtilen kişilerin soybağının reddi davası açma hakkına sahip olmaları sonucunu doğurmaz (Dural/Öğüz/Gümüş, s.256-257).

26. TMK'nın 289. maddesine göre koca, soybağının reddi davasını, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde açmak zorundadır. Maddenin ikinci fıkrasına göre ise çocuk, ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde soybağının reddi davasını açmalıdır. Diğer ilgililerin ise; TMK'nın 291. maddesine göre dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabileceği, ergin olmayan çocuğa atanacak kayyımın ise atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl, her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl içinde soybağının reddi davasını açabileceği düzenlenmiştir. Soybağının reddi davasının süresinde açılmadığı hâllerde gecikme, hâkimin kabul edeceği haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlayacaktır. Bu hâl TMK'nın 289/son maddesinde düzenlenmiş ise de bu sürenin uzamasının TMK'nın 291. maddede düzenlenen süre bakımından da geçerli olacağı kabul edilmelidir (Dural/Öğüz/Gümüş, s. 260).

27. Soybağının reddi davalarında görevli mahkeme 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesidir.

6

28. Baba ile soybağının kurulmasını sağlayan ana ile evliliğin çocuğun doğumundan sonra yapılması hâlinde, TMK'nın 293. maddesi uyarınca evlilik dışında doğmuş olan ortak çocuklarını, evlenme sırasında veya evlenmeden sonra, yerleşim yerlerindeki veya evlenmenin yapıldığı yerdeki nüfus memuruna bildirerek baba ile soybağının kurmaları mümkündür. Bu hâlde TMK'nın 294. maddesine göre eşlerin yasal mirasçıları, çocuk ve Cumhuriyet savcısı sonradan evlenme yoluyla soybağının kurulmasına itiraz edebileceklerdir.

29. Bunlar dışında baba ile çocuk arasında soybağı kurulmasının diğer bir yolları ise TMK'nın 295 ve devamı maddelerinde düzenlenen tanıma ve babalık hükmüdür. TMK'nın 295. maddesine göre tanıma, babanın nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla soybağının kurulmasıdır. Kurulan bu soybağının açılacak iptal davası ile kaldırılması mümkündür (TMK m. 297). TMK'nın 301. maddesine göre de, çocuk ile baba arasındaki soybağının mahkemece belirlenmesini ana veya çocuk; babaya, baba ölmüşse mirasçılarına karşı açacakları babalık davası ile isteyebilirler.

30. İtiraz, tanıma ve babalık davalarını açabilecek kişiler sınırlı sayı prensibi ile belirlenmiştir. Yine bu tür davalarda dava açma süresi de hak düşürücü nitelikte bir süre olup görevli mahkeme 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesidir.

31. Görüldüğü üzere soybağı davaları TMK'da sayma usulü ile belirlenmiştir. Bu davalar dışında soybağı davası açabilmek imkânı bulunmamaktadır. TMK'nın söz konusu düzenlemeleri dikkate alındığında, soybağı davalarının ilelebet açılabilmesini kabul etmemiş, belirli bir süre geçtikten sonra soybağı ile itirazları bir daha açılmamak üzere kapatılmasını

yeğlemiştir. Onun için bu tür davalara hak düşürücü süreler getirilmiştir (HGK'nın 04.07.2018 tarihli ve 2017/(18)8-1922 E., 2018/1305 K. sayılı kararı).

32. Nüfus kayıt düzeltilmesi davalarına gelince; kişisel durumlardaki değişikliklerin nüfus kaydında belirtilmesi ve doğru olmayan kayıtların düzeltilmesi, “nüfus kayıtlarının düzeltilmesi” davalarının konusunu oluşturur (Özsunay, E.: Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul 1982, s. 243). “Kayıt düzeltilmesi”, aile kütüğüne düşürülmüş nüfus kaydının bir kısmının “düzeltilmesi” veya “değiştirilmesi” şeklindedir [Nüfus Hizmetlerine Ait Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğin (Nüf. Yön.) m. 143].

33. TMK'nın 39 ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 35. maddesine göre; kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez, kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak kişisel durumda sonradan meydana gelen değişikliklere ilişkin kayıtlar, dava açılmasına gerek kalmaksızın hâkim kararı veya ilgililerin istemi üzerine yapılabilir (TMK m. 42).

34. Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 38. maddesinde ise, aynı Kanun'un 7. maddesinde sayılan aile kütüklerine tescil edilmesi gereken bilgilerden; dayanak belgesinde bulunduğu hâlde nüfus kütüklerine hatalı veya eksik olarak tescil edilen ya da hiç yazılmayan bilgiler veya mükerrer kayıtların maddi hata kapsamında değerlendirileceği, bu tür maddi hataların ise Genel Müdürlükçe ya da nüfus müdürlükleri tarafından düzeltileceği veya tamamlanacağı düzenlenmiştir [Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanması Yönetmeliği (NHKUİ Yön.) m. 79].

35. Ancak dayanak belgelerdeki bilgilerin aile kütüklerine işlenmesi sırasında yapılmış bir maddi hata söz konusu değil ise, aile kütüğünün herhangi bir kaydında düzeltme veya değişiklik ancak mahkeme kararı ile yapılabilecektir. İşte bu noktalarda, nüfus kütüğünde yer alan “doğru olmayan kayıtlar”, ilgilileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından açılacak olan “kayıt düzeltme davası” ile gerçek durumuna uygun hale getirilebilir ki, bu dava uygulamada “nüfus kaydının düzeltilmesi davası” olarak adlandırılmaktadır.

36. Zamanaşımı ve hak düşürücü süreye bağlı olmayan nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davalarda, görevli mahkeme asliye hukuk mahkemeleridir. Nüfus kayıtlarındaki istemlerle ilgili davalarda, mahkemelerin hiçbir kuşku ve duraksamaya neden olmaksızın doğru sicil oluşturmak zorunluluğu bulunmaktadır. Bu bakımdan hâkim re'sen araştırma ilkesinin sonucu olarak kendiliğinden delil toplama yetkisine sahiptir. Şu durumda, zamanaşımı veya hak düşürücü süreye bağlı olmaksızın açılabilen nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davanın her türlü delil ile ispatı mümkün olup, resmî kayıt ve belgelere başvurulabileceği gibi tanık da dinlenebilecektir (Özsunay, s. 244; Öztan, B.: Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, Ankara 1997, s. 210).

37. Yukarıda açıklanan hususlar dikkate alındığında soybağı davaları ile nüfus düzeltim davaları arasında davanın tarafları, dava açması süresi ve ispat kuralları bakımından ciddi ayrımlar bulunduğu açıktır (HGK'nın 04.07.2018 tarihli ve 2017/(18)8-1922 E., 2018/1305 K.; 13.04.2016 tarihli 2014/18-717 E., 2016/503 K. sayılı kararları).

38. Somut olaya gelince; davacı vekili, 06.12.1965 doğumlu davalı ...'in, davacının eşi mütevaffa ... ve önceki eşi ...'dan dünyaya gelmiş gibi nüfusa kaydettirildiğini, davalının asıl anne ve babasının...ve... olduğunu ileri sürerek davalının nüfus kaydının iptali ile...ile...'ın nüfus kaydına kaydedilmesini talep etmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, anne yönünden soybağı doğumla kendiliğinden kurulduğundan, anne ile çocuk arasında soybağı davalarından söz edilemez. Dolayısıyla soybağı kurulması için hükme gerek bulunmamaktadır. Ancak, anne yönünden doğuran kadının kim olduğunun tespitine ilişkin dava gündeme gelebilir. Bu nedenle

herhangi bir sebeple çocuğun kendisini doğuran kadın dışında bir başka kadının nüfus kütüğüne yazılmış olması, çocuk ile kadın arasında soybağı kurulduğu anlamına gelmeyecektir. Ancak, söz konusu yanlış kaydın düzeltilmesi, soybağı davaları ile değil açılacak kayıt düzeltme davası sonucunda gerçekleşecek (TMK m. 39) ve bu dava her türlü delil ile ispat edilebilecektir.

39. Eldeki davada, ana ile soybağının kurulması, bir diğer deyişle doğuran kadının tespit edilmesi hâlinde, çocuk ve doğuran kadın arasında soybağı doğrudan kurulacağına göre, davalı ...'i doğuran annenin öncelikle belirlenmesi gereklidir. Gerçek annenin tespit edilmesi sonrasında ise babalık karinesine dayalı olarak babanın belirlenmesi mümkündür. TMK hükümlerine göre soybağının reddi davası ancak babalık karinesi kapsamında yer alan, dolayısıyla babalık karinesinden faydalanan çocukların soybağının ortadan kaldırılmasını ifade eden bir davadır. Babalık karinesinden faydalanan söz konusu olmaksızın kocanın nüfus kütüğüne kaydedilen çocukla koca arasında soybağının kurulması söz konusu olmadığı için böyle bir durumda çocuk ile koca arasında soybağının bulunmadığının tespitine yönelik olarak açılacak dava soybağının reddi davası değil, yanlış kaydın düzeltilmesi amacına yönelik kayıt düzeltme davasıdır.

40. Ayrıca davacı, davalı ...'in yanlış ve yanıltıcı beyan ve işlemlerle yasaya aykırı olarak müteveffa eşi ...ve müteveffanın eski eşi ... hanesine kayıt edildiğini de ileri sürmektedir. Soybağının reddinde, kişisel duruma ilişkin nüfus kaydında yer alan bilgi doğru olarak meydana gelmiş ve kütüğe tescil edilmiştir. Ancak bu doğru daha sonra soybağının reddi davası ile teknik anlamda bir yanlışlığa dönüştürülmüştür. Nüfus kaydının düzeltilmesi davasında ise, nüfus kaydının gerçek durumu yansıtmadığı, baştan yanlış olarak kütüğe geçirildiği söz konusudur. Bu türden yanlış ve yanıltıcı beyan ve işlemle yasaya aykırı olarak yapılan kayıtların düzeltilmesinin nüfus kaydının düzeltilmesi davası olduğu ve görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu açıktır.

41. Ne var ki somut olayda, davanın açıldığı Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesince görevsizlik kararı verildiği ve temyiz edilmeksizin kesinleştiği, dosya kendisine gönderilen Bakırköy 8. Aile Mahkemesince de görevsizlik kararı verilerek temyiz edilmeksizin kesinleşmesi üzerine görev uyuşmazlığı yönünden Yargıtay 17. Hukuk Dairesince; davanın niteliğine göre 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi hükmü gereğince davaya bakma görevinin Aile Mahkemesine ait olduğu belirtilerek Bakırköy 8. Aile Mahkemesinin yargı yeri olarak belirlenmesine karar verildiği, mahkemece merci tayini kararı sonrasında hak düşürücü süre nedeniyle davanın reddine dair verilen kararın Yargıtay 8. Hukuk Dairesince yukarıda yer verilen gerekçe ile bozulduğu, mahkemece merci tayini kararı gereğince davanın soybağının reddi davası olarak kabulünün zorunlu olduğu gerekçesiyle direnme kararı verildiği görülmüştür.

42. Hemen burada, HMK'nın yargı yeri belirlenmesine ilişkin yasal düzenlemelerinin açıklanmasında yarar vardır. 6100 sayılı HMK'nın 22. maddesi: “(1) Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına herhangi bir engel bulunduğu yahut iki mahkeme arasında yargı çevrelerinin sınırlarının belirlenmesinde tereddüt ortaya çıktığı takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulur. (2) İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme, ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca belirlenir.” hükmünü içermektedir.

43. Aynı Kanun'un inceleme usulü ve sonucunu düzenleyen 23. maddesinde: “(1) Yargı yerinin belirlenmesine ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılabilir. (2) Bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca verilen yargı yeri belirlenmesi ile kanun yolu

incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararlar, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlar.” hükmü yer almaktadır.

44. Buna göre; iki mahkemenin aynı dava hakkında ayrı ayrı görevsizlik kararı vermiş olmaları ve bu görevsizlik kararlarının (ikisinin de) temyiz edilmeksizin kesinleşmiş olması hâlinde, görevli mahkemenin belirlenmesi (olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi) için merci tayini yoluna (Yargıtaya) başvurulur. Bir mahkemenin verdiği görevsizlik kararı temyiz edilmeksizin kesinleşmiş ise bu görevsizlik kararı, dosyanın gönderildiği mahkemeyi bağlamaz. Bu mahkeme de kendisinin görevli olmadığına ve ilk mahkemenin görevli olduğuna karar verebilir. İkinci görevsizlik kararı da temyiz edilmeksizin kesinleşirse, hukuk mahkemeleri yönünden görevli mahkeme merci tayini yolu ile (karar tarihinde henüz bölge adliye mahkemeleri kurulmadığından) Yargıtay ilgili Hukuk Dairesi tarafından belirlenir. Bu yargı yeri belirlenmesi kararı, yargı yeri olarak belirtilen mahkemeyi bağlar (Kuru, B.: Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı, C.I., s. 663 vd).

45. Yargıtay ilgili hukuk dairesinin yargı yerini (davaya bakacak olan mahkemeyi) belirleyen kararına karşı temyiz veya karar düzeltme yoluna başvurulamaz. Yargıtay tarafından yargı yeri (merci) olarak belirtilen mahkeme, (Yargıtayın bu kararına karşı) kendi kararında ısrar edemez; mesela mahkeme, (Yargıtayın kendisini görevli bulduğu için merci olarak belirtmiş olmasına rağmen) yeniden görevsizlik kararı veremez. Yani, merci olarak belirtilen mahkeme Yargıtayın yargı yerini belirten kararı ile bağlıdır (Kuru, s. 671.).

46. Öte yandan, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 10.06.1942 tarihli ve 1942/26-16 sayılı kararında, merci makamlarınca görevli tayin edilen mahkemenin merci tayini kararına karşı direnme hakkı olmadığı ifade edildikten sonra, mahkemenin davayı niteliğine uygun düşen kanun hükümlerine göre görerek karar vermeye mecbur olduğu belirtilmiştir. Bu durumda, yargı yeri olarak belirlenen mahkemece, davanın hukuki niteliğinin görevi kapsamında olmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı verilemeyeceği gibi görevi kapsamı dışında olsa dahi davanın hukuki niteliğine uygun düşen kanun hükümlerine göre davayı görmekle yükümlü olduğunun kabulü gereklidir.

47. Hâl böyle olunca; yapılan tüm açıklamalar ışığında, mahkemece davacı tarafından açılan davanın nüfus kayıt düzeltim davası olarak kabul edilerek işin esasına girilmesi, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesinde yer verilen kayıt düzeltme davalarının, nüfus müdürü veya görevlendireceği nüfus memuru huzuru ile görülüp karara bağlanması hükmü gereği davaya nüfus müdürlüğünün de katılımı sağlanarak tarafların gösterecekleri deliller toplandıktan sonra karar verilmelidir.

48. Öte yandan, davalı ...'in anne ve baba isimlerinin değişmesi durumunda miras durumunun da değişikliğe uğrayacağı, bir başka anlatımla davalının mirasçılıktan çıkarılması durumunun gündeme geleceği, bu itibarla ortaya çıkacak hukuki sonuçlar ve kamu düzenine ilişkin bu tür davalarda doğru sicil oluşturulması zorunluluğu dikkate alındığında gerektiğinde DNA testinin yaptırılmasında yarar bulunduğu da unutulmamalıdır.

49. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, HMK'nın 23. maddesi gereğince Yargıtayca verilen yargı yerinin belirlenmesine ilişkin kararın yargı yeri olarak belirlenen mahkemeyi bağlayacağı, ancak eldeki davada müteveffa ...'nun davalı ...'i kendi çocuğuymuş gibi nüfusa kaydettirdiği iddiası ileri sürüldüğünden davanın nüfus kaydının düzeltilmesi davası olarak görülmesi gerektiği, davacı tarafından davalı ...'in nüfus kaydında anne ve babası olarak görünen kişilerin gerçek anne ve babası olmadığı ileri sürüldüğüne göre gerçek anne ve babanın tespiti açısından Özel Daire bozma kararında belirtildiği gibi delillerin toplanarak DNA testi yapılması ile sonuca varılması gerektiği, gerektiğinde DNA testi yapılması yönündeki çoğunluk görüşüne katılmadığı, direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerle

bozulması gerektiği, diğer taraftan davalı ...'in teyzesi olan davacının davalının bu şekilde nüfusa kaydedildiğini bilmesine rağmen 45 yıl sonra eldeki davayı açtığı, TMK'nın 2. maddesinde, hakların dürüstlük kuralına uygun kullanılması gerektiği ifade edildikten sonra hakların açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeninin korumayacağını belirtildiği, bir hakkın dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılması suretiyle başkasına bir zarar verilmesi hakkın kötüye kullanımını oluşturacağı, bu itibarla davacının 45 yıl sonra nüfus kaydının doğru olmadığı iddiasıyla eldeki davayı açmasının hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu ve hukuken korunmaması gerektiği, direnme kararının açıklanan bu değişik gerekçe ile onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de; bu görüşler yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

50. Hâl böyle olunca direnme kararının Özel Daire bozma kararında ve yukarıda belirtilen ilâve gerekçe ve nedenlerle bozulmasına karar verilmesi gerekmiştir.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda açıklanan ilave gerekçe ve nedenlerle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi uyarınca uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Aynı Kanunun 440. maddesi uyarınca kararın tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 09.03.2021 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.